

Raport wykonany przez:

Bio-Spec

Biuro Analiz Środowiskowych

Czarne Błoto, ul. Sosnowa 13

87-134 Zławieś Wielka

na zlecenie:

Gmina Grudziądz

86-300 Grudziądz, ul. Wybickiego 38

2019

**Ekspertyza przyrodnicza (ornitologiczna i chiropterologiczna)
dla zadania „Rozbudowa budynku Gminnego Ośrodka
Kultury w Małym Rudniku”.**

dr Krzysztof Kasprzyk

Bio-Spec
Biuro Analiz Środowiskowych
Krzysztof Kasprzyk
Czarne Błoto, ul. Sosnowa 13
87-134 Zławieś Wielka
NIP 9561254760, REGON 341472232

Spis treści

Rozdział		Strona
1	Wstęp.	2
2	Metody badań.	3
3	Wyniki inwentaryzacji.	8
4	Ocena oddziaływania planowanych termomodernizacji na chiropterofaunę i proponowane działania minimalizujące oddziaływania negatywne.	11
5	Wykaz planowanych działań minimalizujących.	12
6	Termin wykonywania prac i inne zalecenia.	13
7	Literatura.	14

1. Wstęp

Remonty i modernizacje budynków należą do inwestycji, które potencjalnie zagrażają populacjom ptaków i nietoperzy chroniącym się w tego rodzaju schronieniach. Zwierzęta te wykorzystują budynki zarówno jako miejsce rozrodu jak i okresową kryjówkę. Szczeliny pod obróbkami blacharskimi, parapetami, pęknięcia ścian oraz przestrzeń stropodachu to główne miejsca występowania ptaków i nietoperzy.

W świetle Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. z 2016 r. poz. 2183) wynika konieczność ochrony ptaków i nietoperzy zasiedlających budynki w trakcie prowadzonych prac budowlanych.

Na mocy tego rozporządzenia większość gatunków ptaków oraz wszystkie gatunki nietoperzy występujące w Polsce objęte są ochroną gatunkową. Oznacza to, że w stosunku do gatunków objętych ochroną obowiązuje wiele zakazów. Spośród tych wymienionych w rozporządzeniu prac remontowych dotyczą głównie odnoszące się do umyślnego zabijania, niszczenia siedlisk, ostoi, gniazd, zimowisk i innych schronień, wybierania jaj, umyślnego płoszenia i niepokojenia, przemieszczania z miejsc przebywania na inne miejsca.

Paragraf 10 pkt 4g i 4h ww. rozporządzenia nakłada obowiązek budowy sztucznych miejsc lęgowych oraz obowiązek dostosowania sposobów i terminów wykonywania prac budowlanych, remontowych i innych, tak aby zminimalizować ich negatywny wpływ na biologię poszczególnych gatunków i ich siedliska. Dotyczy to zarówno sytuacji, w której prowadzone prace remontowe/termomodernizacyjne oznaczają bezpośrednie zniszczenie siedlisk i lęgów, jak również sytuacji, kiedy prace prowadzone w pobliżu miejsc lęgowych i schronień powodują płoszenie i niepokojenie zwierząt.

W konsekwencji wymienione zapisy oznaczają, że harmonogram i przebieg prac budowlanych muszą uwzględniać taki sposób i czas prowadzenia prac, aby nie doszło do zniszczenia zasiedlonych gniazd, jaj, zabijania osobników młodocianych, płoszenia osobników dorosłych. W przypadku konieczności trwałego zniszczenia siedlisk (miejsc gniazdowych) niezbędne jest wykonanie działań minimalizujących (np. zamontowanie budek lęgowych).

2. Metody badań

Ornitofauna

Inwentaryzacja budynku pod kątem wykrycia gatunków ptaków, potencjalnych miejsc ich gniazdowania została przeprowadzona w dniach 14.05 (godz. 10:05-11:10) i 18.05.2019r. (godz. 18:10-19:15). Przedmiotem obserwacji był budynek Gminnego Ośrodka Kultury i przyległy budynek Straży Pożarnej w Małym Rudniku.

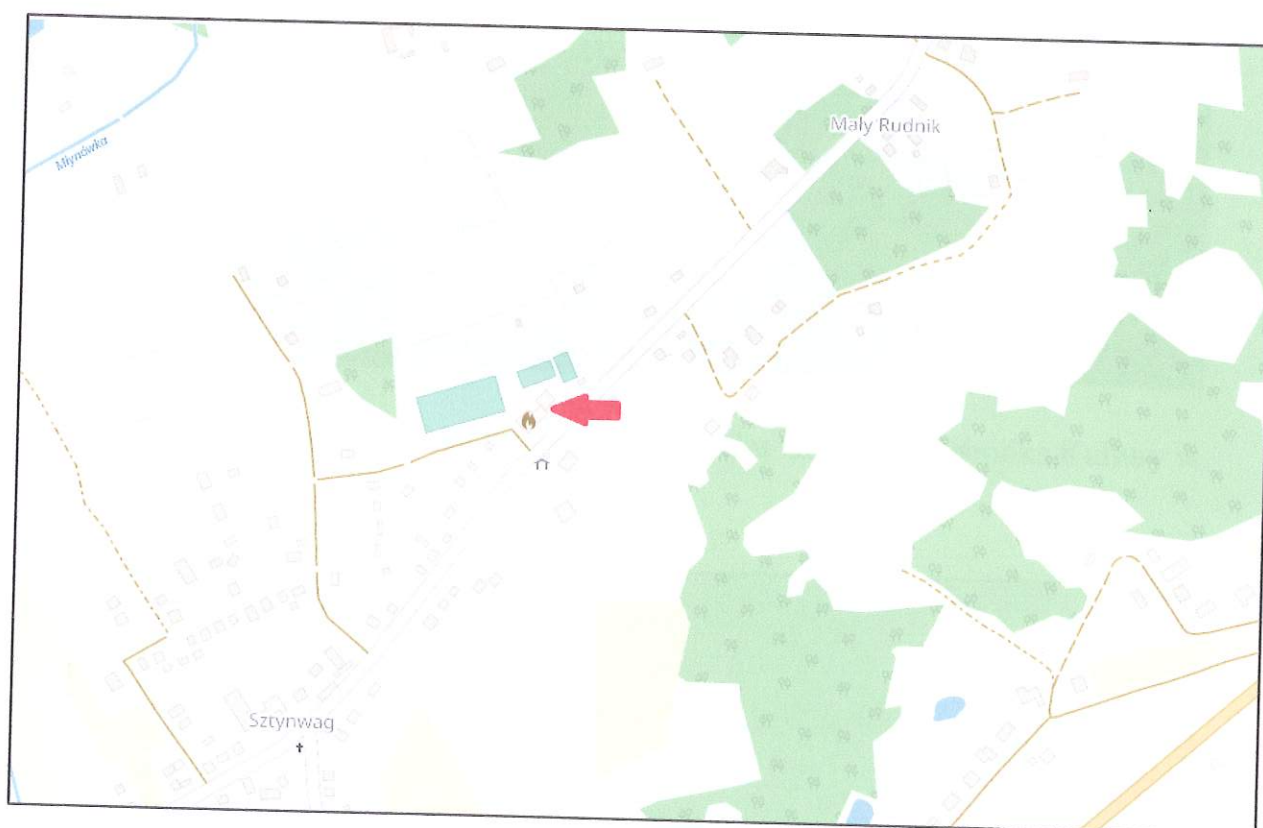
W celu wykrycia lęgowych gatunków ptaków i miejsc ich gniazdowania prowadzono obserwacje wszystkich elewacji budynków z pewnej odległości z użyciem lornetki (10x50). Podczas każdej kontroli w każdym punkcie obserwacyjnym obejmującym 1 lub 2 elewacje (narożnik) spędzano po ok. 15 minut (łącznie ponad godzinę). Przez lornetkę wyszukiwano wszystkie potencjalne miejsca lęgowe różnych gatunków w oparciu o znajomość ich preferencji w wyborze miejsca na gniazdo. Wyszukiwano ponadto ślady gniazdowania w postaci pozostałych pustych gniazd oraz po obserwacji odpowiednich otworów – czy nie wystaje z nich materiał gniazdowy i czy krawędzie otworu noszą ślady użytkowania. Szczególną uwagę poświęcono oglądaniu każdego nie zamkniętego otworu w budynku oraz szczelin w murze lub pod dachami. Podczas kontroli terenowej sporządzono opisy potencjalnie dobrych miejsc do gniazdowania dla ptaków oraz wszystkich śladów i oznak ich lęgów. Wykonano również opis elewacji, obecności otworów i kominów wentylacyjnych. Oględziny miały również na celu ustalenie miejsc, w których należałoby rozwiesić budki lęgowe w ramach działań kompensacyjnych po zakończeniu lub w trakcie prac remontowych elewacji. Wykonano dokumentację fotograficzną potencjalnych miejsc gniazdowania oraz miejsc do późniejszego rozwieszania skrzynek.

Chiropterofauna

Podczas badań terenowych dnia 18.05.2019 r. poszukiwano śladów świadczących o dużym skupieniu osobników nietoperzy takich jak: obecność kału na ścianach, przybrudzenia wlotów. Wzdłuż budynków - pod ich ścianami poszukiwano również odchodów, mogących świadczyć o wykorzystywaniu kryjówek przez te ssaki.

Lokalizowano ponadto wszystkie miejsca potencjalnie mogące stanowić kryjówkę nietoperzy nie zasiedlone jednak przez ptaki (brak śladów gniazdowania).

W otoczeniu planowanego do termomodernizacji budynku 14. 05. 2019 r. (w godz. od 21:30-22:00) i 18.05.2019 r. (w godz. 21:05-21:30) przeprowadzono nasłuch detektorowy. Podczas nasłuchu wykorzystano szerokopasmowy detektor ultrasoniczny Anabat 2.

Ryc. 1. Lokalizacja budynku GOK w Małym Rudniku. Źródło [http://
http://openstreetmap.org.pl/mapa/](http://http://openstreetmap.org.pl/mapa/)

Fot. 1. Widok na część elewacji wschodniej budynku Gminnego Ośrodka Kultury w Małym Rudniku.

Fot. 2. Widok na część elewacji wschodniej (cd.) budynku Gminnego Ośrodka Kultury w Małym Rudniku.

Fot. 3. Widok na elewację północną (Straż Pożarna) budynku GOK w Małym Rudniku.

Fot. 4. Widok na elewację zachodnią (Straż Pożarna) budynku GOK w Małym Rudniku.

Fot. 5. Widok na elewację zachodnią (cd.) budynku GOK w Małym Rudniku.

Fot. 6. Widok na elewację południową budynku GOK w Małym Rudniku.

3. Wyniki inwentaryzacji

Ornitofauna

Podczas obserwacji terenowych nie stwierdzono lęgów ptaków, ani innych śladów świadczących o ich występowaniu w badanym obiekcie. Budynki są w dobrym stanie technicznym, brak jest ubytków w murach, spękań etc. Jedynym potencjalnym miejscem lęgów kawki lub sów był komin wentylacyjny z dostępnymi otworami wentylacyjnymi. (Ryc. 7).

Ryc. 7. Komin z dostępnymi dla ptaków otworami wentylacyjnymi.

Tabela 1. Wyniki inwentaryzacji ornitologicznej w budynku GOK.

Zasiedlenie rzeczywiste – ptaki (wyniki obserwacji wizualnych).	Potencjalne miejsca dla ptaków.
Podczas wizualnej kontroli nie stwierdzono ptaków i/lub śladów ich występowania.	Niezabezpieczone kanały wentylacyjne są potencjalnym miejscem rozrodu kawek lub sów.

Chiropterofauna

Podczas obserwacji terenowych nie stwierdzono śladów występowania nietoperzy ani ich aktywności wokół budynku. Jako potencjalne miejsca przebywania nietoperzy

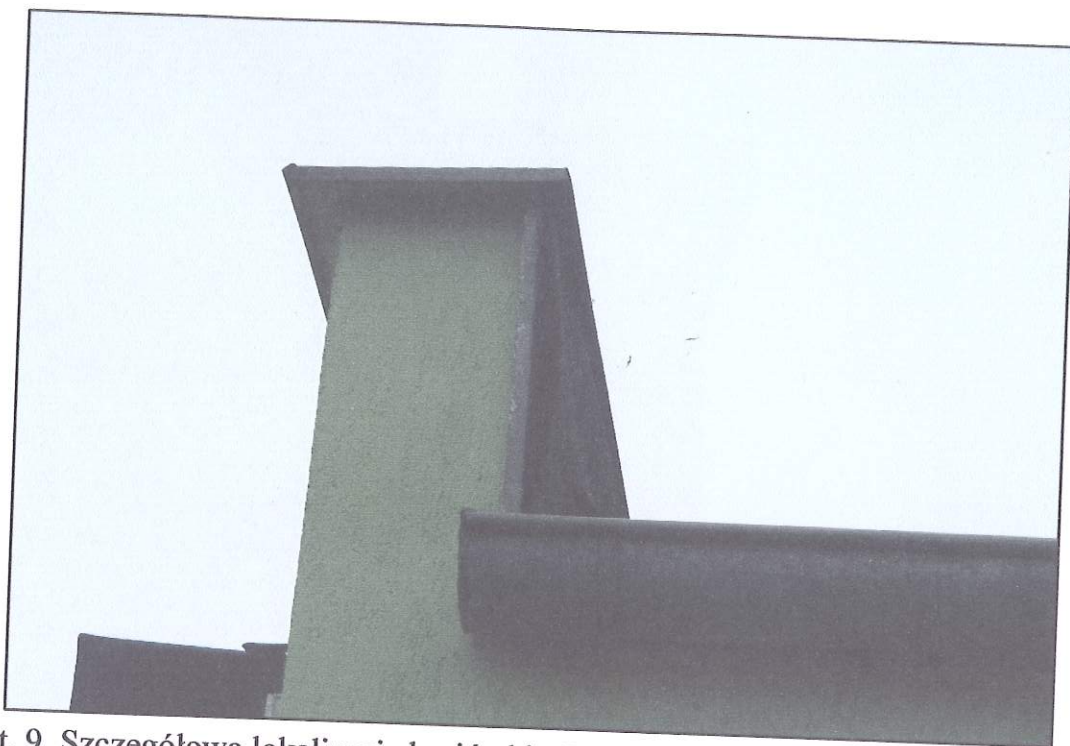
zakwalifikowano odstającą w od dachu papę, tworzącą głęboki nisze (dwa miejsca, Fot. 8 i 9, Fot. 10 i 11).

Tabela 2. Wyniki inwentaryzacji chiropterologicznej w budynku GOK.

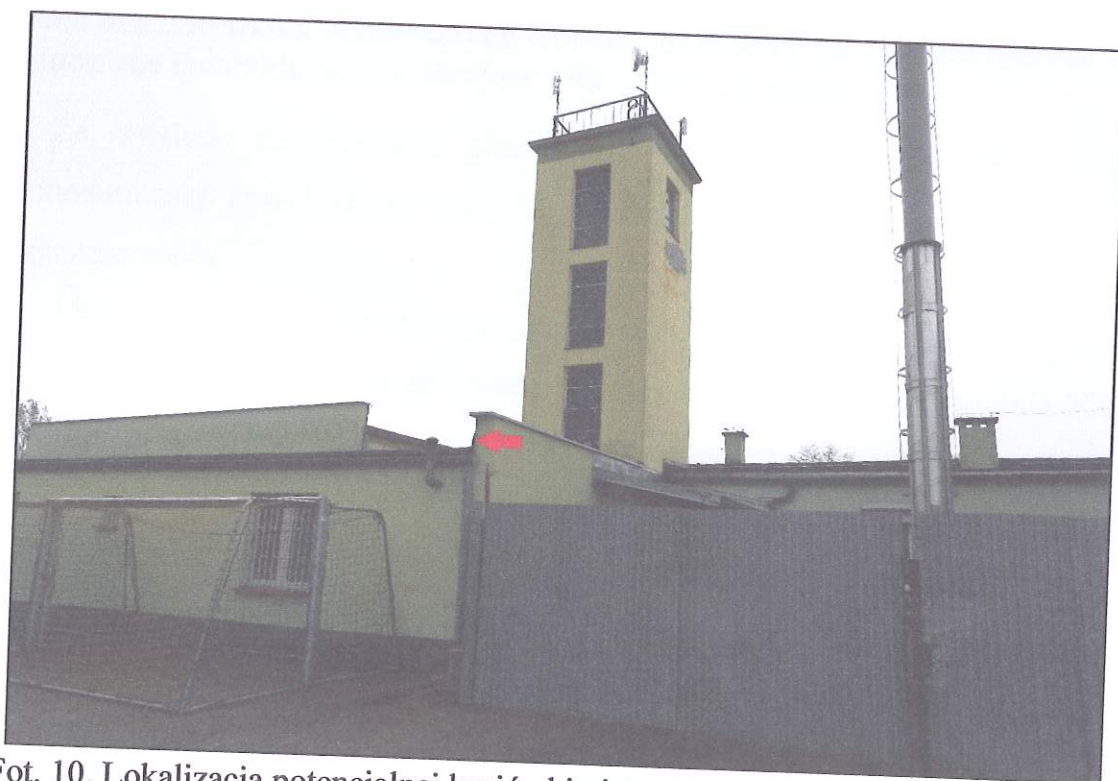
Zasiedlenie rzeczywiste – nietoperze (wyniki obserwacji wizualnych i nasłuchów ultrasonicznych).	Potencjalne miejsca dla nietoperzy
Podczas wizualnej kontroli nie stwierdzono nietoperzy ani ich śladów. Podczas dwóch wieczornych rejestracji nie stwierdzono głosów nietoperzy.	W dwóch miejscach nisze pod odstającą papą dach zakwalifikowano jako potencjalne kryjówki nietoperzy.

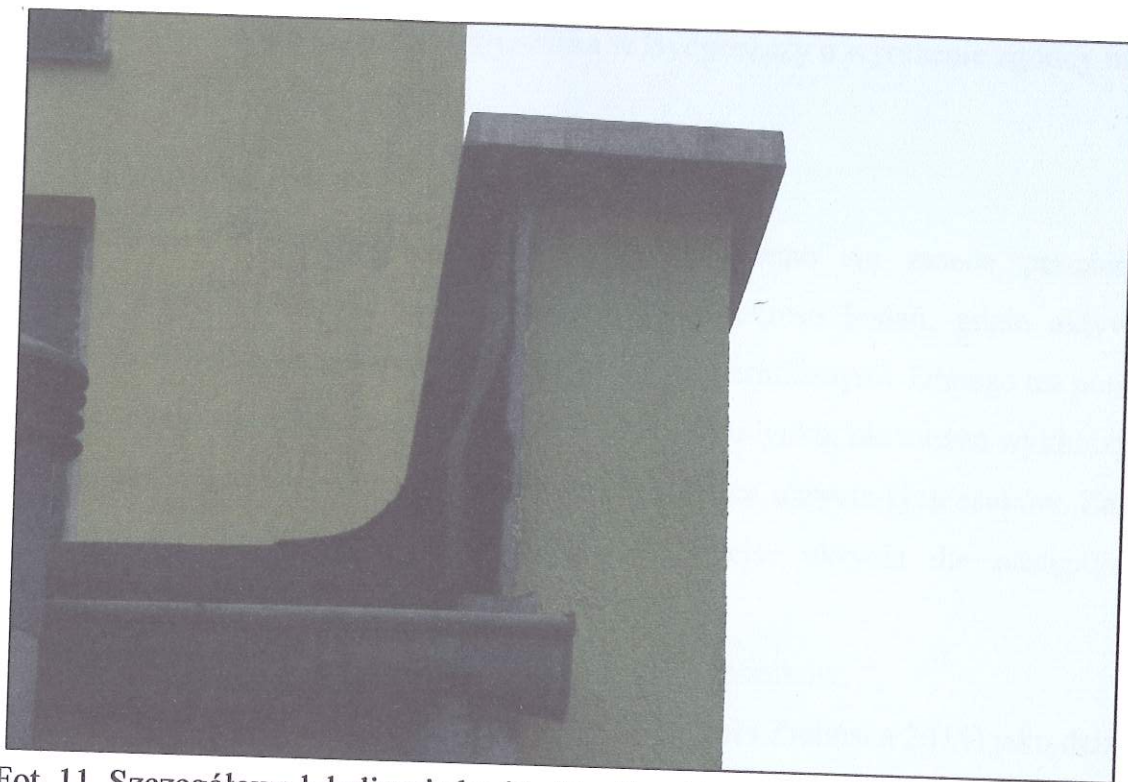
Fot. 8. Lokalizacja potencjalnej kryjówki nietoperzy na wschodniej elewacji budynku.

Fot. 9. Szczegółowa lokalizacja kryjówki z Fot. 8.

Fot. 10. Lokalizacja potencjalnej kryjówki nietoperzy na elewacji zachodniej.

Fot. 11. Szczegółowa lokalizacja kryjówki z Fot. 10.

4. Ocena oddziaływania planowanych termomodernizacji na chiropterofaunę i proponowane działania minimalizujące oddziaływania negatywne.

Ze względu na charakter planowanych prac w budynku polegających na termomodernizacji i przebudowie budynku potencjalne miejsca występowania nietoperzy ulegną zniszczeniu.

Dlatego przewiduje się, że w przypadku opisywanej inwestycji mogłoby dojść do naruszenie wymogów ochronnych wynikających z ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody i Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 6 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt. Dlatego w stosunku do gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą oraz częściową zaleca się wykonywanie zabiegów ochronnych utrzymujących właściwy stan populacji lub siedlisk zwierząt polegających na budowie sztucznych miejsc lęgowych oraz dostosowaniu sposobów i terminów wykonywania prac remontowych i innych, tak aby zminimalizować ich wpływ na zwierzęta i ich siedliska.

W przypadku omawianej inwestycji brak jest alternatywnych wariantów jej realizacji. W związku z nadrzędnym – społecznym celem inwestycji i koniecznością jej wykonania wymagane będzie zwrócenie się do właściwego organu w tym wypadku

Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy o wyrażenie zgodny na w/w czynności.

5. Wykaz planowanych działań minimalizujących

W określeniu działań minimalizujących kierowano się zasadą przezorności wynikającą z dość krótkiego i jedynie wiosennego okresu badań, gdzie aktywność nietoperzy może być zmienna i ograniczona warunkami termicznymi. Dlatego też pomimo, iż nie stwierdzono występowania nietoperzy w obrębie budynku, nie można wykluczyć, że planowane prace termomodernizacyjne ograniczą miejsca ukrycia tych ssaków. Zakłada się, że termomodernizacja może obniżyć liczbę miejsc ukrycia dla następujących gatunków nietoperzy:

- nietoperze nieznany gatunek *Chiroptera sp.* – do 10 osobników.

Zgodnie z Wytycznymi (Wylęgała i inni 2009, Zyskowski i Zielińska 2014) jako działania minimalizujące negatywne oddziaływanie polegające na zmniejszeniu liczby miejsc występowania i /lub rozrodu zaproponowano rozwieszenie schronień zastępczych w postaci budek (skrzynek) podtynkowych.

Jako wystarczającą liczbę schronień proponuje się rozwieszenie: **2 skrzynek podocieplinowych dla nietoperzy w lokalizacji wskazanej na ryc 1.**

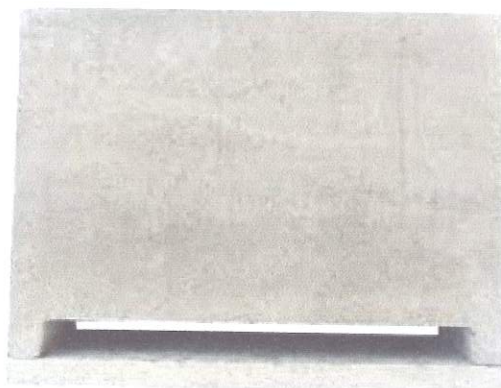

Ryc. 1. Proponowana lokalizacja montażu skrzynek podocieplinowych dla nietoperzy.

Oдноśnie ptaków, zaleca się pozostawienie otworów wentylacyjnych w kominach, lub jeśli względy techniczne (lub inne) będą wskazywać na ich zamknięcie, sugeruje się ich zamknięcie po uprzednim sprawdzeniu przez specjalistę przyrodnika w sezonie pozalęgowym ptaków.

Proponowane skrzynki dla nietoperzy (podtynkowe)

Proponuje się wywieszenie w trakcie ocieplenia skrzynek trocinobetonowych podocieplinowych montowanych w trakcie prac termomodernizacyjnych.

Ryc. 2. Przykładowe rozwiązanie konstrukcji skrzynki podtynkowej dużej.

<http://budkilegowe.com/nasze-produkty/schrony-dla-nietoperzy/schron-ans-3/>

6. Termin wykonywania prac i inne zalecenia

W przypadku planowania inwestycji na rok 2019 r. i późniejsze lata należy w okresie od listopada do końca lutego zabezpieczyć poprzez zapiankowanie pianą rozprężną wlotów do potencjalnych kryjówek (Fot. 9 i 11). Podczas tej czynności należy wykluczyć obecność zwierząt w kryjówce. Po zabezpieczeniu otworów montaż budek można przeprowadzić w każdym terminie, podczas prac dociepleniowych.

Bio-Spec
Biuro Analiz Środowiskowych
Krzysztof Kasprzyk
WŁAŚCICIEL

7. Literatura

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. z 2016 r. poz. 2183)
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20160002183>)

Wylegała P., Jaros R., Dzieciolowski R., Kepel A., Szkudlarek R., Paszkiewicz R. 2009. Docieplanie budynków w zgodzie z zasadami ochrony przyrody. Broszura wydana przez Polskie Towarzystwo Ochrony Przyrody „Salamandra” na zlecenie NFOŚiGW.

Zyskowski D., Zielińska D. 2014. PRZEWODNIK DO INWENTARYZACJI ORAZ OCHRONY PTAKÓW I NIETOPERZY ZWIĄZANYCH Z BUDYNKAMI. Federacja Zielonych GAJA, Szczecin